

Hogni Djurhuus
fekk Móðurmáls-
viðurslönina
2012

UMAFTUR AFTURUM

Mál uttan mál og mið

Alt skal nú hava sín egna dag ella sína egnu viku. Fyrr vóru heil ár sett av til ávíst endamál. Eitt árið í hinari øldini var til dømis kvinnuár. Øll hini 99 vóru mansár.

Nú hevur eingin stundir longur til at seta av heilt ár til eittans endamál.

Nú skulu vit eta heilsugott eina viku um árið. Og nýggjasta religiónin í rúgvuni av religiónum eitur vistfrøði, økologi.

Men, tað sum er heilsugott í hesari vikuni, í viku 12, er ósunt, sambært granskarum, í næstu viku.

Fólk eiga at renna eina dag um árið. Hví ikki hvønn dag? Ella, tá viðrar? Ganga til arbeiðis og enntá heim aftur eina viku um árið og fáa virðisløn fyri tað

Hvør sjúka hevur sín dag. Kirkjan hevur allar sínar dagar. Carpe diem, í dag var ikki í gjár og verður ikki í morgin. Í dag er í dag. Hvat skuldu vit í dag? Á, jú, hyggja at sólini, sum ikki sæst. Ella helvtin av henni sæst ikki, tí nú er mánin bara hálvur. Her krevst ein breið semja.

Kanska er hon komin næstu ferð, í 2245.

Latið fólk hava sínar dagar í friði og brúka teir, sum teimum lystir, ósunt ella ei.

Heilsuverkið fær altíð eykajáttan kortini.

Og so eru vit har: um tað so er móðurmálið, so hevur eisini tað sín egna dag, tess egna dag ella sóðrit okkurt har. 25.mars er dagur móðurmálsins.

Ein dagur um árið bjargar ongum máli. Og tað er kortini vorðið ov seint. Føroyska málið viknar og vikan og gerst flatari hvønn dag, tað ikki verður bent. Og hvat so? Danska dialektin, vit eru farin at tosa og skriva í Føroyum, er eisini ókey, tí vit skilja hvønn annan.

Vit vita, hvat onnur vilja okkum, og tað er ivaleyst.

Málið er bara eitt amboð hjá fólki at samskifta við, so tey skilja hvørt annað. Og tað gera tey.

Øll vita, hvat eg ætli mær at skriva, sama um eg skrivi móðurmálið ella móðirmáli.

Ella um eg taki hædd fyri bend-ingunum ella leggi upp fyri bend-ingunum. Ella, um eg spyrji Tróndur, Tróna ella bara Trónd.

Vit nýðast at viðurkenna, at bara nøkur heilt fá duga tað, sum tey lærdu rópa føroyskt. Bara nøkur fá duga at stava, duga røttu føroysku orðini, duga at benda øll navnorðini rætt, duga at byggja setningar.

Nøkur hava foreldur, sum leggja í málið, og tey børnini læra tí føroyskt heima við hús. Í skúlunum læra børn og ung ikki føroyskt. Kravt verður,

at fjølmiðlar læra fólki føroyskt. Eitt tápuligt krav. Fjølmiðlar eru ikki skúlar. Og fjølmiðlar krevja líka lítið sum skúlarnir, at fólk, sum fáa arbeiði hjá teimum, duga føroyskt.

Tað versta er tó, tá fólk, sum ikki duga føroyskt, vita so væl, hvussu til dømis ein fót bóltsdystur fer at enda. Tey, sum siga frá ítrótti, siga, at NSÍ vann sín næsta dyst 5-1. Hvussu hundan kunnu tey vita tað, tá næsti dystur ikki er spældur?

Tey duga ikki føroyskt. Tað, tey ætla at siga, er, at NSÍ vann annan dystin 5-1. Og tað er eingin snórabein wedding, men veruleikin.

Tað er tó ikki bara í Føroyum, at nøkur fá »duga« málið og tey flestu ikki, kunnu vit so ugga okkum við.

Støðan er tann sama í Íslandi til dømis sum í Føroyum, hóast Ísland hevur málpoliti, fólk at ansa eftir málinum og smíða íslensk orð, hvørja ferð eitt nýtt fremmant er á veg.

Íslendingar eru tó so væl fyri, at hjá teimum hoyrist ð, væl og virðiliga eisini, so har er ikki so nógv at ivast í.

Men aðrar fellur eru at lumpa toll-utar skúlanæmingar í, so sum fyrra í og seinna y.

Sjálvur havi eg havt nógvar skúla-tímar í rokning, men eg dugi kortini ikki at rokna.

Vónandi eydnast at finna onkran, sum kann fáa móðurmálsvirðislønina, ella okkirt sórit har líkasum OMG.

10
skjótir

Malan Eyðunsdóttir

Yrki: Lærari og songkvinna
Bústaður: Tórshavn

Hvat ætlaði tú at blíva, tá tú bleivst vaksin?

– Lærari ella songkvinna.

Hvat burdi hitt kynið vitað um títt kyn?

– At vit hava eina trongd at stýra og avgera, men at okkum eisini dæmar sera væl, tá vit fáa mótspæl, og at hitt kynið tekur stýringina og avgerðirnar. At hóast vit eru sterkar og hava sterkar meiningar um tingini, so dæmar okkum eisini væl at kenna okkum lítlar og tryggjar í favninum í einum sterkum manni.

Hvat burdu børn vitað um tað at vera vaksin?

– Børnum nýtist als ikki at vita nakað um tað at vera vaksin. Tey skulu sleppa at vera børn, sleppa at spæla, granska, undrast og kenna seg trygg, tí tey vaksnu eru tey, sum hava ábyrgdina. Men tað bilar einki, um tey finna útav, at vaksin als ikki altíð hava rætt, og at vaksin kunnu gera feilir og taka skeivar avgerðir, men at tað ongantíð eru børnini, ið hava skyldina.

Hvat var seinasti dreymurin, tú gjørdi til veruleika?

– At skriva egnan tónleik.

Enda setningin: Um eg tordi, so hevði eg...

– Tikið ein steðg frá øllum og tikið mann og børn við á eina rundferð kring heimin.

Hvat hevði gjørt heimin til eitt betri stað?

– At fremmandaræðsla og snævurskygni vórðu útruddað.

Nær vart tú seinast veruliga ovfarin?

– Tá eg sá seinasta part av »House of Cards«

Tað seinasta, tú hevur lært, er at?

– Interstellar er økið millum stjørnurnar.

Tann støðuga ringa samvitskan snýr seg um, at tú?

Gloymi at liva í nú'inum og gloymi at gleðast um tey smáu tingini.

Enda setningin: Føroyingar burdu...

– Tikið loysing!

